

Żyromski Marek, rec. książki: J. Fitz, *The Great Age of Pannonia (A. D. 193–284)*, Corvina Kiado, Budapest 1982, ss. 80, 105 il. oraz 21 rysunków i map, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia” 1990, t. 5, s. 440.

<https://doi.org/10.14746/bp.1990.5.44>

<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/bp/article/view/54286>

Instytucją przechowującą materiały źródłowe jest Biblioteka Collegium Historicum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

<http://bch.amu.edu.pl>

Zadanie zostało zrealizowane w ramach konkursu „Społeczna odpowiedzialność nauki II – Wsparcie dla bibliotek naukowych”. Projekt zatytułowany „Digitalizacja archiwalnych wydań czasopism naukowych zgromadzonych przez Bibliotekę Coll. Historicum UAM”. Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Nauki w ramach Programu Społeczna odpowiedzialność nauki II. Wsparcie dla bibliotek naukowych (umowa nr BIBL/SP/0092/2024/02 z dnia 05.12.2024). Całkowita wartość projektu: 247 236,00 zł. Kwota dofinansowania: 220 836,00 zł.

The institution storing the source materials is the Library of the Collegium Historicum of the Adam Mickiewicz University in Poznań.

<http://bch.amu.edu.pl>

The task was carried out within the framework of the competition “Social Responsibility of Science II – Support for Scientific Libraries”. The project entitled “Digitization of archival editions of scientific journals collected by the Library of the Coll. Historicum of Adam Mickiewicz University”. The project was co-financed from state budget funds granted by the Minister of Science within the framework of the Programme Social Responsibility of Science II. Support for Scientific Libraries (agreement no. BIBL/SP/0092/2024/02 of 05.12.2024). Total value of the project: PLN 247,236.00. Amount of co-financing: PLN 220,836.00.

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Społeczna
Odpowiedzialność
Nauki II

J. Fitz, *The Great Age of Pannonia (A. D. 193 - 284)*, Corvina Kiado, Budapest 1982, ss. 80, 105 il. oraz 21 rysunków i map.

Książka znanego węgierskiego badacza Jenő Fitz'a zasługuje na uwagę przynajmniej z kilku względów. Prezentuje ona, w formie bardzo skrótovej i zwartej, szereg aspektów życia (obu) Panonii w ostatnim stuleciu Pryncypatu, zapoczątkowanym proklamacją cesarską Septymiusza Sewera. Ukazano kolejno takie kwestie, jak: wojna domowa, wizyta cesarska z 202 roku, złoty wiek Sewerów, życie ekonomiczne, społeczeństwo, kultura i sztuka, znaczenie wojskowe prowincji, rewizja granic z roku 214, kryzys oraz katastrofa połowy trzeciego wieku.

Wojna domowa lat 193 - 197 została zaprezentowana dosyć dokładnie (s. 7 - 10), może nawet zbyt drobiazgowo, jak na tak syntetyczną publikację. Niemniej autorowi udało się przedstawić bardzo znaczącą rolę legionów panońskich w dojściu do władzy Septymiusza Sewera. Kolejne rozdziały, opisujące różne aspekty życia prowincji, są uzupełnione dobrze dobranym materiałem ilustracyjnym. Przede wszystkim w samym tekście zawarto liczne ryciny, mapy, plany (np. pałac namiestnika w Aquineum, miasto Aquincum itd.) oraz wizerunki monet z podobiznami kolejnych cesarzy. Dodatkowo zamieszczono odniesienia do ilustracji umieszczonych na końcu książki.

Stosunkowo mało miejsca poświęcono ekonomicznemu życiu prowincji (tylko dwie strony), choć autor opisując inne kwestie (religia, kultura) zawsze wspomina o ich materialnym podłożu. Natomiast sporo uwagi poświęcono społeczeństwu Panonii (s. 29 - 34), uwzględniając zagadnienia etnicznego i geograficznego pochodzenia mieszkańców, możliwości awansu społecznego oraz roli wojskowych. Podobnie rozbudowany jest rozdział traktujący o kultach (s. 35 - 41). Fitz osobno przedstawił wiodące militarne znaczenie Panonii w wieku trzecim (s. 46 - 49), ilustrując to zagadnienie opisami karier wybitnych oficerów (np. P. Aelius Ammonius). Wreszcie autor powrócił do zagadnień polityczno-wojskowych, opisując zmiany granic z 214 roku, wojny domowe połowy III wieku (rozdział „Kryzys”, s. 53 - 58) oraz najazdy barbarzyńców doszczętnie niszczące prowincję (rozdział „Katastrofa”, s. 59 - 62). W „Epilogu” — niewątpliwie zbyt szczupłym (jedna strona) w stosunku do omawianej problematyki Fitz zaprezentował sytuację panującą na granicy panońskiej w latach 268 - 284. Umieścił on natomiast nie wnoszące niczego nowe tabele chronologiczne (s. 65 - 67). Praca zakończona jest bogatą literaturą przedmiotu (poprzedzoną wykazem skrótów bibliograficznych). Na końcu autor zamieścił spis szkiców, a zwłaszcza bardzo interesujący i rozbudowany (s. 73 - 80) spis ilustracji. Zamieszczono w nim teksty inskrypcji (wraz z ich tłumaczeniem) oraz szereg informacji dotyczących kolejnych zdjęć. Sprawia to, iż nawet nie przygotowany czytelnik może w pełni wykorzystać i zrozumieć bogaty materiał ilustrowany.

Ta niewątpliwie zasługująca na uwagę książka, ukazała się także w wersji niemieckojęzycznej. Z uwagi na jej przystępny i popularnonaukowy charakter, trzeba żałować, iż nie wydano jej również w języku polskim. Szczególnie podkreślić należy starannie dobrane zdjęcia, ilustrujące różne aspekty życia ludności prowincji. Książka została też nienagannie wydana pod względem edytorskim.

Marek Żyromski

Ernst Werner, *Die Geburt einer Grossmacht — Die Osmanen (1300 - 1481). Ein Beitrag zur Genesis des türkischen Feudalismus*. Mit 8 Karten, vierte, verbesserte und wesentlich erweiterte Auflage (Forschungen zur mittelalterlichen Geschichte Bd. 32), Hermann Böhlau Nachfolger, Weimar 1985, ss. 456.